EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 14.2.2020
COM(2020) 54 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o statistikách podle nařízení (ES) č. 2150/2002 o statistice odpadů a o jejich kvalitě

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o statistikách podle nařízení (ES) č. 2150/2002 o statistice odpadů a o jejich kvalitě

OBSAH

1. Úvod 2
2. Dochvilnost a včasnost 3
3. Úplnost 4
4. Přesnost údajů 4
5. Srovnatelnost 6
6. Zatížení podniků 7
7. Vytváření ukazatelů 7
8. Dosažené úspěchy a výhled 8

1. ÚVOD

Cílem nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2150/2002 ze dne 25. listopadu 2002 o statistice odpadů[1] (dále jen „nařízení“) je vypracovávat statistiku odpadů. Definice odpadů spadá do působnosti směrnice 2008/98/ES o odpadech (rámcová směrnice o odpadech)[2]. Ustanovení čl. 8 odst. 1 nařízení vyžaduje, aby Komise každé tři roky od první zprávy předložila Evropskému parlamentu a Radě zprávu o provádění nařízení, přičemž první zpráva měla být předložena do pěti let ode dne vstupu nařízení v platnost. První zpráva byla zveřejněna v roce 2008[3], druhá v roce 2011[4], třetí v roce 2014[5] a čtvrtá v roce 2016[6].

Tato zpráva se týká kvality shromažďování údajů, které proběhlo v roce 2018, s odkazem na odpady vzniklé a zpracované v roce 2016. Shromažďování údajů požadované nařízením se skládá ze tří částí: vznik odpadů, zpracování odpadů a zařízení pro zpracování odpadů, rozčleněné na úrovni NUTS II.

Různé vnitrostátní přístupy a kvalita

Nařízení stanoví, jaké statistické údaje mají být poskytovány a jaká má být jejich kvalita. O konkrétní metodě pro vypracování statistik odpadů však rozhodují podle nařízení členské státy samostatně. Mohou tak využít svých stávajících systémů shromažďování údajů, čímž se omezí na minimum zatížení způsobené plněním požadavků nařízení. Údaje jsou shromažďovány každé dva roky v sudých letech.

Nařízení (příloha I oddíl 7) také vyžaduje, aby členské státy společně s údaji předkládaly i zprávu o kvalitě. V těchto zprávách členské státy odkazují na prvky kvality, jež se běžně používají v evropském statistickém systému[7] a které stanoví nařízení Komise (ES) č. 1445/2005 o kvalitě statistik odpadů[8].

Kontrola kvality

Od prvního shromažďování údajů v roce 2004 Komise (Eurostat) zavedla účinný systém kontroly kvality údajů poskytnutých členskými státy, který sestává ze dvou kroků.

V prvním kroku následujícím po poskytnutí údajů Komisi provádí Komise rychlé vyhodnocení údajů a zpráv o kvalitě do dvou měsíců od uplynutí lhůty pro předložení zprávy. V této fázi se ověřování údajů zaměřuje zejména na vnitřní soudržnost nových údajů a vývoj v čase. Analýza se provádí na vysoce souhrnné úrovni a jejím cílem je odhalit významná přerušení řad a ověřit, zda jsou údaje vhodné ke zveřejnění. Komise (Eurostat) poté zašle členskému státu, který údaje předložil, hodnotící zprávu. Tato hodnotící zpráva může vyžadovat vysvětlení a/nebo revizi údajů, je-li to třeba.

---

1 Úř. věst. L 332, 9.12.2002, s. 1.
2 Úř. věst. L 312, 22.11.2008, s. 3.
3 KOM(2008) 355 v konečném znění, 13.6.2008.
4 KOM(2011) 131 v konečném znění, 17.3.2011.
5 COM(2014) 79 final, 14.2.2014.
6 COM(2016) 701 final, 3.11.2016.
7 Internetové stránky Eurostatu o podávání zpráv o kvalitě: https:/ec.europa.eu/eurostat/web/quality/quality-reporting.
8 Úř. věst. L 229, 6.9.2005, s. 6.

Druhým krokem je důkladné ověření. Údaje jsou analyzovány podrobněji (např. podle hospodářského odvětví nebo kategorie odpadu) a jsou srovnávány vzorce a vývoj v jednotlivých zemích. Ověřovací kontroly zahrnují:

- srovnání objemu vzniklého odpadu s hodnotami z předchozích let pro každou ekonomickou činnost v rámci jednotlivých zemí,
- srovnání údajů za každou ekonomickou činnost mezi jednotlivými zeměmi,
- srovnání objemu vzniklého a zpracovaného odpadu pro jednotlivé kategorie odpadu v rámci jednotlivých zemí,
- křížové kontroly s údaji o odpadech vyplývajícími z jiných oznamovacích povinností, jako je sledování dodržování předpisů podle jiných právních předpisů týkajících se odpadů.

Výsledky se prověřují ve vztahu: i) ke zprávám jednotlivých zemí o kvalitě; ii) ke zpětné vazbě z prvního kroku vyhodnocení; iii) ke všem ostatním dostupným dokumentům (např. zprávám z předchozích let). Výsledky jsou poté projednány se zeměmi. Účelem důkladného ověření je nejen odhalení nesrovnalostí, ale také zlepšení kvality údajů v dlouhodobém výhledu.

Komise (Eurostat) průběžně aktualizuje metodologické pokyny, které jsou dostupné na internetových stránkách Eurostatu, a pokračuje ve zlepšování a zdokonalování systému kontroly kvality údajů.

2. DOCHVILNOST A VČASNOST

Údaje a zprávy o kvalitě mají být Komisi (Eurostatu) předkládány každé dva roky do osmnácti měsíců od konce referenčního roku[9].

Dodržení lhůty pro předložení zprávy za referenční rok 2016 se oproti předešlým rokům nezměnilo. Celkem 23 členských států a 2 země ESVO poskytly úplné soubory údajů a zprávy o kvalitě včas. Dva členské státy zaslaly část svých údajů se zpožděním kratším než jeden měsíc. Pět členských států a jedna země ESVO předložily údaje a zprávy o kvalitě více než jeden měsíc po uplynutí lhůty. Dva členské státy předložily soubory údajů více než devět měsíců po uplynutí lhůty.

Komise (Eurostat) podniká kroky, aby státy vyzvala, aby přezkoumaly svoje procesy na získávání statistických údajů a poskytovaly kvalitní údaje ve stanovených lhůtách.

Zveřejnění

Komise (Eurostat) zveřejnila údaje o vzniku odpadů za referenční rok 2016 v databázi Eurostatu pro šíření statistických údajů dne 14. září 2018. Rovněž zveřejnila údaje o zpracování odpadů v databázi Eurostatu pro šíření statistických údajů dne 18. září 2018[10].

[9] Nařízení (ES) č. 2150/2002, oddíl 7 bod 2 příloh I a II.

[10] https://ec.europa.eu/eurostat/web/waste/data/database

3. ÚPLNOST

Poskytnutí úplných souborů vnitrostátních údajů je zásadní pro vypracování souhrnů pro celou EU. Chybějící údaje oslabují informační hodnotu statistiky odpadů. Údaje jsou neúplné v případech, kdy země buď nemají zdroje údajů, nebo mají nedostatek údajů pro vytvoření odhadů.

Počet chybějících údajů a počet zemí informujících o chybějících údajích v rámci shromažďování údajů o vzniku odpadů mezi referenčními roky 2010 a 2016 výrazně poklesl. V roce 2010 informovalo o chybějících údajích osm zemí, zatímco v referenčním roce 2016 jenom tři země. Celkový počet chybějících údajů poklesl z 1 668 v referenčním roce 2010 na 97 v referenčním roce 2016. Většina chybějících údajů se týkala odpadu z domácností.

Stejný trend se objevuje i v oblasti zpracování odpadů. V roce 2016 nebyly hlášeny žádné chybějící údaje o zpracování odpadů, což představuje zlepšení oproti 263 chybějícím údajům v referenčním roce 2010.

4. PŘESNOST ÚDAJŮ

Rozsah údajů

Statistiky vzniku odpadů musí být sestavovány pro všechna hospodářská odvětví a pro domácnosti a musí zahrnovat odpady vzniklé v rámci využívání nebo odstraňování odpadů – tzv. druhotné odpady. Tyto statistiky musí zahrnovat rovněž odpad z malých podniků (méně než 10 zaměstnanců), ačkoli tyto podniky by měly být z průzkumů pokud možno vyloučeny.

Statistiky zpracování odpadů zahrnují veškerý odpad využitý nebo odstraněný v dané zemi bez ohledu na jeho původ. Základním cílem nařízení je shromažďování údajů o konečném místu určení odpadů. Nařízení nevyžaduje shromažďování údajů o přípravných operacích. U některých kategorií zpracování však některé země uváděly údaje o předúpravě (např. třídění nebo skladování) jako konečné zpracování. Komise (Eurostat) požádala tyto země o opravu jejich údajů. Rozsah shromažďování údajů pro statistiku odpadů za referenční rok 2016 se ve srovnání s rokem 2014 obecně zlepšil. Počet chybějících údajů se snížil, podíl odpadu, který musel být odhadnut, se snížil a byly použity další zdroje. Ve srovnání s referenčním rokem 2014 bylo možné v referenčním roce 2016 zjistit zlepšení rozsahu v osmi zemích. Z ověřování statistik za rok 2016 vyplynula tato dvě důležitá zjištění:

- Některé země dosud nedokázaly poskytnout údaje o kategorii zpracování odpadů „využití jako zásypový materiál“ nebo využít kategorii „využití jako zásypový materiál“ při podávání zpráv o skládkování. Tento problém byl zjištěn během ověřování. Komise (Eurostat) požádala dotčené země, aby tuto situaci zlepšily a vykazovaly zcela správné soubory údajů.
- Minerální odpady mají poměrně omezený význam, ale představují velký podíl celkového odpadu. Z tohoto důvodu Komise (Eurostat) vypracovala další ukazatel „Odpady vyjma hlavních minerálních odpadů“.

Členění podle hospodářských odvětví

Celkový dopad chybného přiřazení podle hospodářských odvětví se považuje za nízký. Nepravděpodobné případy jsou obvykle během ověřování odhaleny, takže by byly vysvětleny nebo opraveny. K takovým případům nedochází často.

Kategorie odpadů

Nařízení stanoví, že kategorie odpadů pro účely podávání zpráv Evropské unii musí být v souladu s Evropskou klasifikací odpadů pro statistiky[11] (EWC-Stat). Tato klasifikace nestanoví, jaká specifická klasifikace se má užívat pro vnitrostátní shromažďování údajů.

Většina zemí shromažďuje údaje v souladu s evropským seznamem odpadů[12], který zahrnuje 839 druhů odpadů. Nařízení Komise (EU) 849/2010[13] obsahuje tabulku ekvivalentů pro převod kódů evropského seznamu odpadů na kódy EWC-Stat. Rozsáhlé používání těchto dvou klasifikací zajišťuje vysokou míru srovnatelnosti, přinejmenším na souhrnné úrovni požadované nařízením. Eurostat se domnívá, že celkový dopad chyb klasifikace na přesnost údajů je malý. Případy, kdy mají chyby klasifikace závažné dopady, jsou odhaleny již během prvního rychlého vyhodnocení a příslušný členský stát je okamžitě opraví. V roce 2014 došlo k jedné takové chybě a v roce 2016 nebyly pozorovány žádné takové chyby.

Rozdíly mezi vznikem a zpracováním odpadů

Mezi statistikou zpracování odpadů a statistikou vzniku odpadů je několik rozdílů.

Množství vzniklého odpadu se liší od množství zpracovaného odpadu v EU od roku 2008 přibližně o 200 milionů tun. Toto množství odpovídá přibližně 10 % veškerého vzniklého odpadu. Tento vzorec je od roku 2008 stabilní: vzniká více odpadu, než kolik je ho zpracováno. Největší rozdíl je u kalů a tekutých odpadů vzniklých při zpracování odpadů (přibližně 70 %) a nejnižší (téměř 0 %) u zemin.

Rozdíl mezi vzniklým a zpracovaným odpadem lze vysvětlit několika důvody. Tyto rozdíly jsou uvedeny v odrážkách níže.

- Odpad se vždy nezpracovává v zemi, kde vznikl. Údaje o dovozu a vývozu odpadů nejsou shromažďovány podle nařízení, takže nelze kvantifikovat rozdíly vzniklé dovozem a vývozem odpadů na základě údajů shromážděných v souladu s nařízením. Odhady založené na údajích zahraničního obchodu ukazují, že se tak dá vysvětlit přibližně jedna pětina rozdílu pro celou EU. V jednotlivých zemích může být dopad ještě větší.
- Roli hraje také obsah vody v odpadu. Údaje o všech kategoriích odpadů, vyjma kalů, se ve zprávách uvádějí v běžné nevysušené hmotnosti. Během fáze předúpravy, jako je přípravné zpracování pro odstranění (ošetření tekutého odpadu, např. průsakové

[11] Stávající znění EWC-Stat Rev. 4, které má 51 kategorií, stanovené nařízením Komise (EU) 849/2010.

[12] Stanovený rozhodnutím Komise 2000/532/ES, naposledy změněný rozhodnutím Komise 2014/955/EU. Evropská klasifikace odpadů pro statistiky (EWC-Stat) je roztříděna výhradně podle odpadního materiálu. Evropský seznam odpadů je mnohem více členěný než EWC-Stat a je založen na materiálu, použití materiálu a původu odpadů.

[13] Úř. věst. L 253, 28.9.2010, s. 2.

vody nebo emulze oleje/vody), se hmotnost vody ztrácí a před konečným zpracováním má odpad značně sníženou hmotnost.

- Některé operace jsou z působnosti přílohy II nařízení vyjmuty, například spoluspalovací zařízení, která jako palivo využívají pouze specifický odpad z biomasy.
- Odpad se nezpracovává vždy v témže roce, kdy vznikl. Některé odpady se dočasně skladují. Proto je možné, že odpad zpracovaný v roce T obsahuje odpad vzniklý v roce T–1. Odpad vzniklý v roce T může být zpracován v roce T+1.
- Zpracování odpadu může vytvářet nové druhy odpadu, a tak přispívat ke vzniklému odpadu, např. popel ze spalování odpadu může být také odpad. Za účelem kvantitativního vyhodnocení tohoto účinku Komise (Eurostat) odhaduje ukazatel „druhotný odpad“, jenž je souhrnem odpadu, který vzniká při zpracování odpadu.
- Vyřazená vozidla nebo zařízení jsou vykazována jako taková pouze v rámci statistik vzniku odpadů. Zpracování odpadů se vyhodnocuje na konci zpracovatelského řetězce, tj. po vyřazení a třídění. Vozidlo sestává z různých materiálů, např. kovu a plastu. Ve statistice zpracování odpadů jsou nakonec uvedeny tyto materiály. Pouze ve výjimečných případech jsou tedy v rámci statistik zpracování odpadů vykazována vozidla a podobná zařízení.

Rozdíl mezi vznikem odpadů a zpracováním odpadů proto nevyplývá ze statistik těchto dvou kategorií, jež mají rozdílnou kvalitu. Místo toho odráží rozdíly v účelu těchto dvou kategorií a v pojmech, které se pro ně používají. Rozdíl by však měl být v určitých mezích v závislosti na třídě odpadu. Pokud jsou tyto meze překročeny, je příslušný členský stát požádán o vysvětlení.

5. SROVNATELNOST

Časová srovnatelnost

Zprávy o kvalitě předkládané jednotlivými zeměmi jsou užitečným nástrojem pro sledování metodologických změn a jejich dopadu na srovnatelnost údajů. Tyto zprávy o kvalitě ukazují, že od roku 2004 téměř všechny země značně zlepšily svůj přístup k vnitrostátním statistikám odpadů. Většina zemí nadále zlepšuje: i) kvalitu údajů prostřednictvím svého shromažďování údajů (např. odstraňováním nedostatků v údajích a zlepšováním rozsahu) a ii) účinnost svých metod.

Zlepšení shromažďování údajů během let způsobilo přerušení časových řad. Země revidují datové soubory za předchozí roky, aby tato přerušení omezily, a uživatelé jsou o těchto revizích informováni. Komise (Eurostat) přerušení časových řad v šířených souborech údajů vyznačuje.

Srovnatelnost mezi jednotlivými zeměmi

Díky společným definicím a klasifikacím je srovnatelnost údajů mezi jednotlivými zeměmi dosti vysoká pro většinu odvětví a pro většinu druhů odpadů. Přesto se dosud objevují určité

potíže při srovnávání údajů mezi jednotlivými zeměmi, které souvisejí s rozdílným rozsahem, jak je popsáno výše v oddíle 4. V zájmu zlepšení srovnatelnosti se zveřejňuje souhrnný ukazatel „Odpady vyjma hlavních minerálních odpadů“.

6. ZATÍŽENÍ PODNIKŮ

Ze zpráv o kvalitě předložených zeměmi je zjevná snaha udržet zatížení podniků spojené s vypracováváním zpráv na co nejnižší úrovni. Projevuje se to rostoucím počtem zemí, které: i) shromažďují údaje o zatížení způsobeném vypracováváním zpráv a ii) které dokážou vyčíslit průměrnou dobu, kterou respondentům zabere vyplnění dotazníku nebo vykazovacího formuláře. Informace od respondentů se získávají pomocí dotazníků anebo se určují prostřednictvím zvláštních studií. Přibližně polovina členských států jako svůj hlavní zdroj informací pro statistiku odpadů používá správní údaje, takže nemusí poskytovatele údajů zatěžovat dalšími dotazníky. Ostatní země používají správní údaje jako jeden z mnoha zdrojů údajů. Malé podniky jsou z průzkumů vyňaty různými způsoby[14].

Zvyšuje se počet zemí, které zavedly nebo plánují zavést systém elektronického vykazování. Tyto systémy automaticky přeposílají údaje požadované v souladu s právními předpisy o odpadech ze zařízení zpracovávajících odpady vnitrostátním statistickým úřadům.

7. VYTVÁŘENÍ UKAZATELŮ

Vytvořené údaje se užívají k výpočtu ukazatelů. Na internetových stránkách Eurostatu jsou dostupné například unijní ukazatele udržitelného rozvoje týkající se „vzniku odpadů vyjma hlavních minerálních odpadů“[15] a „míry recyklace odpadů vyjma hlavních minerálních odpadů“[16]. Tyto ukazatele uvádějí údaje v kilogramech na obyvatele a jako podíl odpadu zpracovaného ve všech zemích. Ukazatel „nakládání s odpady vyjma hlavních minerálních odpadů“ zaznamenává konečné zpracování odpadů vzniklých na území jednoho státu[17]. Oproti údajům shromážděným v souladu s nařízením tento ukazatel zahrnuje i vyvážený odpad, zatímco dovezený odpad je z ukazatele vyjmut.

---

14 Vynětí malých podniků z průzkumů je řešeno různě. Některé země zahrnují malé podniky do výběrového šetření a výsledky extrapolují. Většina zemí však malé podniky zcela vylučuje. Pokud je vyloučení z hlediska rozsahu a kvality v souladu s cíli uvedenými v článku 3 nařízení, údaje se nemusí brát v potaz, nebo mohou být extrapolovány pomocí modelů odhadu založených na faktorech. Jednotlivé země zavedly různé prahové hodnoty pro vyloučení, které jsou většinou vymezeny počtem zaměstnanců nebo množstvím odpadu vytvořeného za rok. Některé země obě kritéria kombinují, aby se zajistilo, že do shromažďování údajů budou zahrnuty i malé podniky, pokud překročí stanovenou prahovou hodnotu pro vznik odpadů.

15 https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_12_50/default/table?lang=en

16 https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_12_60/default/table?lang=en

17 Tento ukazatel zahrnuje veškerý odpad vyjma „hlavních minerálních odpadů“. Poskytuje jednotný soubor ukazatelů zahrnujících všechny kategorie zpracování odpadů z přílohy II oddílu 8 nařízení. Tento soubor ukazatelů je založený na údajích o zpracování odpadů podle nařízení, které odrážejí množství odpadů, s nimiž se nakládá v členských státech. Kromě toho se využívají údaje statistiky zahraničního obchodu (COMEXT) nebo vnitrostátní údaje o dovozu a vývozu odpadů, aby bylo do výpočtu zahrnuto množství vyvezeného odpadu a zároveň z výpočtu vyjmuto množství dovezeného odpadu.

V prosinci 2018 byl přijat balíček opatření týkajících se oběhového hospodářství[18]. Eurostat poskytuje tvůrcům politik a veřejnosti snadný přístup k relevantním údajům ve formě 10 ukazatelů[19], aby mohli sledovat pokrok v přechodu Evropy k oběhovému hospodářství. Ukazatele *vznik odpadu*, *potravinový odpad*, *míra recyklace*, *konkrétní toky odpadu* a *příspěvek recyklovaných materiálů k poptávce po surovinách* jsou vytvořeny na základě údajů shromážděných podle nařízení nebo jsou získány přímo z těchto údajů.

8. DOSAŽENÉ ÚSPĚCHY A VÝHLED

Od poslední zprávy v roce 2016 bylo v sestavování statistik odpadů dosaženo významného pokroku. Země se neustále zlepšují co do úplnosti poskytovaných údajů. Statistiky odpadů dosáhly u většiny kategorií odpadu a odvětví poměrně vysoké míry srovnatelnosti mezi jednotlivými zeměmi a značně se pokročilo, i pokud jde o dosažení plného rozsahu údajů. Celkově se údaje většiny zemí vyznačují odpovídající kvalitou. Právní předpisy o odpadech[20] revidované v rámci balíčku opatření týkajících se oběhového hospodářství obsahují přesnější pravidla pro hodnocení činností zpracování odpadů a přesnější definice. Tím se také zlepší srovnatelnost statistik odpadů mezi jednotlivými zeměmi. Komise nadále spolupracuje s členskými státy, prostřednictvím dalších opatření, například seminářů a výměn osvědčených postupů. Statistické zkoumání hlavních minerálních odpadů by vyžadovalo další úsilí.

Po shromažďování údajů za rok 2016 jsou nyní k dispozici údaje o vzniku a zpracování odpadů za sedm referenčních let, tzn. za období od roku 2004 do roku 2016. Díky prodloužení časových řad jsou tyto údaje stále užitečnější, např. pro vytváření ukazatelů nebo jakožto podklad analýz souvisejících s klimatem.

[18] https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm
[19] https://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy/indicators
[20] https://ec.europa.eu/environment/waste/target_review.htm